

Na prelome rokov k súčasnej situácii na trhu s cukrom

CURRENT SITUATION ON SUGAR MARKET AT THE TURN OF THE YEAR

Súčasná situácia cukrovarníckeho sektora

Tohoročné počasie počas vegetačného obdobia cukrovej repy dalo pestovateľom poriadne zabráť. Začiatkom apríla jarné mrazy zdecimovali na Slovensku cca 20 % zasiatych plôch cukrovej repy a bolo nutné realizovať presevy. Napriek počiatočným obavám však v konečnom dôsledku k dramatickým úbytkom na úrode nedošlo a cukornatosť repy je v súčasnosti (v polovici novembra) na veľmi slušnej úrovni.

Nepříjemný pocit a obavy u všetkých cukrovarníkov iste spôsobuje priebeh a rozvoj pandémie COVIDu 19, ktorá môže napriek slušnej kvalite základnej suroviny skomplikovať úspešnosť tohoročnej cukrovarníckej kampane. Aby toho nebolo dosť, trápí nás i súčasná situácia cukrovarníckeho sektora v Európskej únii.

Minister pôdohospodárstva na návšteve seredského cukrovaru

V Európskej únii aj na Slovensku je v súčasnosti cukrovarnícky sektor pod tlakom na mnohých frontoch:

- Dlhodobo pretrvávala nepriaznivá situácia nízkych odbytových cien na svetovom ako aj európskom trhu hlboko pod referenčným prahom 404 eur za tonu, aj keď v súčasnosti cítia náznaky zlepšenia cien.
- Prebiehajúce reformulácie spracovaných výrobkov v súvislosti s pridaným cukrom, ktoré naďalej znižujú spotrebu cukru v potravinárskom priemysle.
- Európska zelená dohoda, ktorú Komisia prijala v decembri 2019, ako aj európsky právny predpis v oblasti klímy a plán zameraný na posilnenie záväzku únie v oblasti klímy podľa Parížskej dohody s cieľom dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu v celom hospodárstve EÚ. Európska únia zvýšila svoj záväzok v oblasti dekarbonizácie celého hospodárstva do roku 2030 zo 40 % na aspoň 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Na dosiahnutie zvýšeného cieľa v oblasti klímy sa v sektore cukru musia znížiť emisie skleníkových plynov až o 43 % do roku 2030 (oproti úrovňam z roku 2005).
- Nadobudnutím účinnosti nových dohôd o voľnom obchode sa zvyšuje možný vplyv deformovaných svetových cien cukru na trh EÚ.
- Aktuálna kríza v cenách energií.
- Obmedzovanie použitia prípravkov na ochranu rastlín bez adekvátnych alternatívnych náhrad zo strany EÚ.
- Rast sekundárnych nákladov na hnojivá a špeciálnu chémiu do poľnohospodárstva.

História vzniku krízy v sektore cukru

Počas diskusií o ukončení kvót na produkciu cukru Európska komisia opakovane prezentovala neobmedzený vývoz ako príležitosť na kompenzáciu nižších cien na trhu EÚ.

Vyššie ceny na trhu Európskej únie a na svetovom trhu v roku 2016 a 2017 v kombinácii s ukončením systému kvót EÚ podnikli cukrovarnícke spoločnosti k výraznému nárastu výsevnych plôch cukrovej repy pre hospodársky rok 2017/2018.

Odvtedy sa ceny v EÚ aj na svetovom trhu zrútili. Nadmerná produkcia, najmä v Indii, Brazílii, Thajsku a u ďalších významných producentov, ako aj vývozné dotácie, ktoré ponúkli vlády Indie a iných krajín stiahli svetové ceny na najnižšiu úroveň za posledných desať rokov. Globálna nadmerná kapacita je vo veľkej miere spôsobená historickými podporami vlád, ktoré po celé desaťročia viedli k rozvoju výroby trstinového cukru v krajinách ako Brazília a Thajsko. Svetový trh teda nie je ani zďaleka príležitosťou pre výrobcov repného cukru, ale namiesto toho pôsobí ako brzda v cenách na trhu EÚ. Komisia uznáva, že nie je schopná zastaviť

alebo zabrániť vládny podporám na produkciu cukru a etanolu zo strany tretích krajín.

Navyše vnútorné tlaky EÚ spôsobené napríklad zákazmi prípravkov na ochranu rastlín a novými technikami šľachtenia, ktoré sú dostupné aj konkurentom z tretích krajín, naďalej zhoršujú nerovnaké podmienky na svetovom trhu.

Ekonomická realita určuje, že ak vývozy cukru nie sú životaschopné z dôvodu nízkych cien na svetovom trhu, niektoré továrne spracovávajúce cukrovú repu v Európskej únii sa budú musieť zatvoriť. Táto možnosť sa už realizuje. Niektorí z najväčších a najkonkurencieschopnejších výrobcov cukru už oznámili začiatok reštrukturalizačných opatrení zahŕňajúcich zatváranie cukrovarov. Tieto zatvorenia lokálnych cukrovarov budú mať trvalé negatívne dôsledky pre dotknuté vidiecke regióny.

Návrh opatrení Slovenského cukrovarníckeho spolku k jednotnej spoločnej organizácii trhu EÚ

Slovenský cukrovarnícky priemysel má takmer dvestoročnú tradíciu priemyselnej produkcie cukru. Je to plne funkčné spracovateľské odvetvie s vysokou pridanou hodnotou zabezpečujúcou sebestačnosť Slovenska v zásobovaní cukrom. Cukor je produkovaný výlučne z domácej suroviny systémom nízko odpadového hospodárstva a významne znižuje uhlíkovú stopu. Vplyv sektoru cukrová repa – cukor na bilanciu zahraničného obchodu Slovenska predstavuje vyše 100 mil. eur ročne a sektor vytvára priamo aj nepriamo vyše 3 000 pracovných miest na vidieku. Celkové finančné prínosy pre rozpočet Slovenskej republiky predstavujú 42,1 mil. eur ročne.

Preto Slovenský cukrovarnícky spolok v kontexte diskusií o reforme Nariadenia o jednotnej spoločnej organizácii trhu EÚ navrhuje opätovné začlenenie cukru do zoznamu výrobkov oprávnených využívať verejnú intervenciu (ako sa uvádza v Nariadení o jednotnej spoločnej organizácii trhov).

Verejná intervencia má pridanú hodnotu oproti súkromnému skladovaniu: predaj cukru prostredníctvom verejnej intervencie by poskytol okamžitý kapitál, keďže pomoc na súkromné skladovanie sa môže vyplatiť až 120 dní po skončení zmluvného obdobia skladovania.

Na národnej úrovni navrhuje intervencie zo strany národných autorít na podporu pestovania cukrovej repy a podporu investičných a inovačných aktivít v cukrovarníckom priemysle formou čerpania nenávratných finančných prostriedkov z Programu rozvoja vidieka.

Cukrová repa mieri k spracovaniu v Trenčianskej Teplej

Členovia Slovenského cukrovarníckeho spolku s určitými obavami sledujú súčasný vývoj na trhu s energiami ako i rast nákladov na trhu s hnojivami a špeciálnou chémiou pre poľnohospodárstvo, ktoré budú mať v budúcnosti vplyv na sektor cukrovej repy a cukru.

Veríme však, ako to už bolo počas dvestoročnej histórie cukrovarníctva na Slovensku, že po kríze príde aj oživenie a cukor zo Slovenska bude i naďalej k dispozícii našim zákazníkom.

Prajeme všetkým cukrovarníkom dobrú a úspešnú kampaň 2021/2022.

*Dušan Janiček, Radovan Roba
Slovenský cukrovarnícky spolok*